

Azərbaycan tolerantlığın həyat normasına çevrildiyi unikal ölkələrdəndir

Bu gün müstəqil Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə nüfuzu və şöhrəti durmadan artır. Ölkəmiz bütün dünyada demokratik, hüquqi və dünyəvi dövlət, eyni zamanda bir çox millətlərin və konfessiyaların dinc yanaşı yaşamasının unikal nümunəsi kimi tanınır. Dinlərarası dialoq və əməkdaşlıq sahəsindəki təcrübəsi ilə beynəlxalq aləmdə yüksək qiymətləndirilən Azərbaycan həm də çox qısa müddət ərzində etibarlı tərəfdaş, regional inkişafa, təhlükəsizliyə, sabitliyə və multikulturalizmə töhfə verən ölkə olduğunu təsdiqləyə bilmişdir. Bu gün Azərbaycan Respublikası həm insan hüquqlarının yüksək səviyyədə qorunduğu, həm tolerantlığın həyat normasına çevrildiyi, həm də milli-mənəvi dəyərlərə böyük önəm verildiyi unikal ölkələrdəndir. Özüni demokratiyanın, insan hüquqlarının “qoruyucusu” hesab edən Avropa qitəsində hazırda mühacirlərə qarşı qeyri-tolerant münasibət göstərilir və bu qəbuledilməz hal geniş yayılmaqdadır. Tez-tez multimədəniyyət cəmiyyətinin baş tutmaması ilə bağlı bəyanatlar səsləndirilir. Azərbaycan isə müxtəlif millətlərin və dini konfessiyaların dinc, yanaşı mövcudluğunun mümkünlüyünü sübut edir, bütün dünyaya multikulturalizmin Azərbaycan modelinin uğurlu, mütərəqqi bir model olduğunu nümayiş etdirir. Bununla da dünyaya daha gərəklili vacib məsələnin həlli yolunda bir nümunəyə çevrilir.

Fərqli din və mədəniyyətə hörmət

Bu gün dünyəvi, demokratik, hüquqi, unitar dövlət olmaqla bərabər, eyni zamanda, öz milli-mənəvi dəyərlərinə söykənən Azərbaycan güclü dövlət quruculuğu istiqamətində möhkəm dayaq-lar üzərində irəliləyir. Bu dayaq-lardan biri də xalqımızın öz milli-mənəvi dəyərlərinə bağlılığıdır. Ulu öndər Heydər Əliyevin müasir Azərbaycanda dövlət-din münasibətlərinin formalaşmasında həyata keçirdiyi din siyasətinin əsasında da bu dayanır. Ümummillir liderimizin hakimiyyətə yenidən qayıdışından sonra ölkədə dini fəaliyyət sahəsində sabitliyə nail olunması, konfessiyalar arasında dözümlülük mühitinin qorunub saxlanması və möhkəmləndirilməsi istiqamətində gördüyü böyük işlər dini etiqad azadlığına geniş imkanlar açdı və dini icmaların normal fəaliyyəti üçün hüquqi-mənəvi şərait yaradıldı. Bu gün Azərbaycanda mövcud olan dini dözümlülük və tolerantlıq, dinə münasibətdə dövlət siyasəti kimi səciyyələndirilir. Bu dəyərlərə böyük önəm verən ulu öndərimiz Heydər Əliyev respublikaya rəhbərliyinin bütün dövrlərində Azərbaycanı multikulturalizmin, tolerantlığın məkanı kimi tanıtmışa çalışmışdır. Müstəqilliyimizin ilk illərində təkrar hakimiyyətə qayıdışı ilə cəmiyyətimizdə milli birlik təmin edildi, dinindən, dilindən, etnik mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, özünü Azərbaycana bağlı sayan hər kəs ümummillir liderin özünəməxsus müdrikliklə irəli sürdüyü azərbaycançılıq ideologiyası ətrafında bir araya gəldi. Milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunması yönündə mühüm işlər görüldü, insanların din və etiqad azadlığının sağlam əsasda inkişafı təmin edildi.

Ulu öndərin ölkəmizdə mövcud din, tolerantlıq və multikulturalizm mühitinin daha da gücləndirilməsi ilə bağlı siyasəti dövlət başçısı İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir: “Azərbaycan multikulturalizmlə bağlı çox böyük işlər görüb. Azərbaycanın nümunəsi göstərir ki, multikulturalizm yaşayır”-deyən Prezident İlham Əliyevin IV Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumunda səsləndirdiyi: “Multikulturalizmin müasir dünyada alternativ yoxdur. Çünki dünya ölkələrinin mütləq əksəriyyəti çoxmillətli ölkələrdir. Əgər multikulturalizm iflasa uğrayıbsa, onda bunun alternativini nə ola bilər? Bu, ayrı-seçkilikdir, irqçilikdir, ksenofobiya, islamofobiya, antisemitizmdir” fikirlər də ölkə rəhbərinin multikulturalizmə böyük önəm verdiyinin göstəricisidir.

Dini və milli tolerantlıq, millətlərarası münasibətlərin inkişaf etdirilməsi

Azərbaycan ta qədimdən müxtəlif etnosların və dini icmaların dinc yanaşı yaşamalarının unikal nümunəsidir. Azərbaycanın dinlərarası və millətlərarası dialoq üçün nümunə göstərilməsi heç də təsadüfi deyil. Çünki mühüm geostrateji mövqelərə malik olan ölkəmiz əsrlər boyu dinlərin, dini baxışların yayıldığı məkan olub. Tarix boyu Azərbaycan ərazisində etnik və dini icmalar arasında möhkəm dözümlülük, tolerantlıq əlaqələri olub və milli, irqi, dini ayrı-seçkilikə yol verilməyib. Bütün xalqlar vahid və mehriban bir ailə kimi yaşayıb, müxtəlif dinlərə mənsub insanlar sülh və əmin-amanlıq şəraitində dinc fəaliyyət göstərirlər. Azərbaycan xalqı həmişə bölgədə dostluğun, qardaşlığın möhkəmləndirilməsinə, insanlar arasında milli-dini mənsubiyyətindən asılı olmayaraq sülh və əmin-amanlığın bərqərar olmasına misilsiz tarixi töhfələr vermişdir. Başqa dinlərə münasibətdə dözümlülük, onlarla yanaşı və qarşılıqlı anlaşma şəraitində yaşamaq bizim milli-əxlaqi dəyərlərimizin əsas xüsusiyyətlərindəndir. Bu baxımdan tarixən ölkəmizdə İslam dini ilə yanaşı, Xristianlıq, İudaizm və başqa dinlərə mənsub insanlar da məskunlaşmış, sülh və əmin-amanlıq şəraitində yaşamış və indi də bu ənənə uğurla davam etdirilir.

Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Mübariz Qurbanlı ölkəmizdə dövlət-din münasibətlərindən danışaraq deyir: “Prezident İlham Əliyevin xalqımızın dini dəyərlərinə, müxtəlif dinlərə və sivilizasiyalara hörmətlə yanaşması, milli-mənəvi dəyərlərə həssas münasibətin dövlət siyasətinin mühüm prioritetlərindən birinə çevrilməsi, ölkədə güclü tolerantlıq ənənələrinin getdikcə daha da möhkəmləndirilməsi Azərbaycanı dünyada multikulturalizmin əsas mərkəzinə çevirib. Bu gün öz nümunəvi dəyərlərini bütün dünyaya təqdim edən Azərbaycan əlverişli coğrafi mövqeyindən və çoxmədəniyyətlik ənənələrindən istifadə edərək artıq dünyada ən mühüm dialoq mərkəzlərindən birinə çevrilib. Son illər həm lokal, həm də global əhəmiyyətli çoxsaylı sammitlərin, forumların, konfrans və seminarların ölkəmizdə təşkil olunması tamamilə məntiqəuyğundur. Ölkə rəhbərliyinin dəstəyi ilə 2018-ci ildə də müxtəlif xarici ölkələrdə Azərbaycanın multikultural dəyərlərinin təbliği və təşviqi ilə əlaqədar beynəlxalq konfranslar keçirilib ki, bu tədbirlər çox geniş ərazini əhatə edib. İspaniya, Avropanın müxtəlif ölkələri, Almaniya və başqa ölkələrdə təşkil edilən tədbirlərdə Azərbaycanın multikultural dəyərləri ətraflı şəkildə insanlara çatdırılıb. Dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin dəstəyi ilə reallaşan beynəlxalq tədbirlər insanların multikulturalizm və tolerantlıq ruhunda maarifləndirilməsinə, dünyada sülhün və əməkdaşlığın təşviqinə mühüm töhfə verib. Ölkə rəhbərinin bu istiqamətdə atdığı addımlar, söylədiyi fikirlər, verdiyi qərarlar bütün İslam dünyasında geniş əks-səda doğurmaqla bərabər, bizə gələcək fəaliyyətimizdə böyük stimül verir və verməkdədir”.

Ölkəmizdə tolerantlıq ənənələrinin qorunması işinə xüsusi əhəmiyyət verən qurumlardan biri Heydər Əliyev Fondudur. Fondun həyata keçirdiyi “Tolerantlığın ünvanı—Azərbaycan” layihəsi çərçivəsində Bakıdakı pravoslav kilsəsində təmir-bərpa işləri aparılmış “Or-Avner” Beynəlxalq Fondu ilə birgə Bakıda yaşayan yəhudi uşaqları üçün 600 yerlik təhsil mərkəzi inşa edilmiş, Binə qəsəbəsindəki “Möhsün Səlim”, Gəncə şəhərindəki “Həzrəti Zeynəb” məscidləri əsaslı təmir edilərək yenidən qurulmuş, Bakıdakı “Müqəddəs Məryəm” kilsəsində bir sıra işlər görülmüş, “Vatikan” kilsəsində katakombalar təmir olunmuşdur.

Azərbaycanın birinci xanımının rəhbərliyi ilə görülmə işlər, həyata keçirilən layihələr ölkəmizin

dünya birliyində zəngin mədəniyyətə, qədim tarixə, tolerantlıq ənənələrinə malik bir dövlət kimi özünəməxsus yer tutması baxımından böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Bu gün bütün dünyanın böyük din xadimləri özünü artıq tolerantlığın ideoloji mərkəzi və praktik təcəssümü kimi təsdiq edən Bakıda toplaşır, dinlərin dialoqu çərçivəsində, həm də sivilizasiyaların qarşılıqlı anlaşması istiqamətində səmərəli iş aparırlar. Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi: “Tolerantlığın məkanı, multikultural dəyərlərə sadıq olan müstəqil Azərbaycan mədəniyyətlərin dialoqunun inkişafına, mədəni müxtəlifliyin qorunub saxlanmasına və sivilizasiyalar arasındakı qarşılıqlı münasibətlərin tənzimlənməsinə yönələn mühüm layihələrin reallaşdırılması, mötəbər forumların keçirilməsi sahəsində zəngin təcrübəyə malikdir”.

Azərbaycan təcrübəsi təqdir olunur

Xarici ölkə nümayəndələri insanları birliyə, birgəyaşayışa, İslam və xristian aləmini sülhə səsləyən Azərbaycanın sivilizasiyalar arasında körpü rolunu oynadığını, Bakının sülh və dialoq şəhəri olduğunu xüsusilə qeyd edirlər.

Ölkə başçısı tərəfindən başlanğıcı qoyulan dövlət siyasəti bu gün prioritet səviyyəyə yüksəlmiş, multikulturalizmlə bağlı həyata keçirilən tədbirlər ölkəmizə mədəniyyətlərarası dialoq ölkəsi statusu qazandırmışdır. Müxtəlif dini etiqadların dini qurumları ilə qarşılıqlı anlaşmanı möhkəmləndirmək, Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulmuş qaydada dini etiqad azadlığını həyata keçirmək, müxtəlif konfessiyalara mənsub insanların qarşılıqlı xoş əlaqələri artıq ölkəmizdə ənənə halını almışdır. Azərbaycan xalqı əsrlər boyu humanist dəyərlərdən çıxış edərək ölkəmizdə yaşayan müxtəlif xalqların nümayəndələrinin dilini, dinini, mədəniyyətini tanımış, buna hörmət bəsləmiş, bu mədəni müxtəlifliyi hər zaman qoruyub saxlamış, onu zənginlik kimi dəyərləndirmişdir. Və bu gün nəticə olaraq bu müxtəliflik harmoniya şəklində inkişafa yönələn vəhdəti ifadə edir. Dövlətimiz üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edən bu dəyər - ölkəmizin dinlərarası və millətlərarası dialoq üçün nümunəvi platformaya çevrilməsi və multikulturalizmin strategiyasına qoşulması beynəlxalq aləmdə yüksək səviyyədə təqdir olunur, ölkəmizin bu sahədə əldə etdiyi təcrübə dünya tərəfindən yüksək qiymətləndirilir. Vaxtilə Almaniyanın burada səfiri olan Klaus Qrevlik hələ 2004-cü ilin iyununda Bakıda keçirilən tolerantlığa dair seminarda demişdir: “Yaratdığı dövlət-din münasibətləri modelini Azərbaycanın artıq ixrac etməsi mümkündür. Bu, sizin sərvətinizdir. 2008-ci ilin mart ayında Bakıda rəsmi səfərdə olan Vatikanın dövlət katibi Kardinal Qarqizio isə ölkəmizdəki mövcud tolerantlığa belə qiymət vermişdir: “Azərbaycanda tolerantlıq onun xalqının nailiyyətidir. Mən Azərbaycanda qardaşlıq münasibəti gördüm və başa düşdüm ki, bu, burada yaşayan xalqın ənənəsidir”.

Bu gün BMT, Avropa Parlamenti, UNESCO, Avropa Şurası və s. mötəbər beynəlxalq qurumlarda Azərbaycan dinlərarası tolerantlığın inkişafına töhfə verən ölkə kimi qəbul olunur və islam dəyərlərinin ölkəmizdə dözümlülük və tolerantlıq baxımından oynadığı müstəsna rol geniş müzakirə olunur.

Bəli, xalqımızın yüzillər boyu yaşatdığı milli-mənəvi dəyərlərimizin tərkib hissəsi olan tolerantlıq ənənələri müstəqil dövlətimizdə bu gün də yaşayır. Çünki hamının bizim vahid evimiz olan Yer kürəsində dinc, firavan yaşamaq hüququ vardır.

Mehparə ƏLİYEVƏ,
“Respublika”.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kəndli İnformasiya Vəsitiələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun keçirdiyi müsabiqəyə təqdim etmək üçün.